KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z „Medalionów”

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **A**

4. (1 pkt) **B, C**

5. (3 pkt) **(1) strychu; (2) Częstochowy; (3) Sowieci** — po 1 pkt za lukę

6. (3 pkt) **(1) Chełmnie; (2) gazowych; (3) głową przy nogach drugiego, twarzą do dołu** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: „Fioletowa zasłona” ma dwa znaczenia: dosłowne (oddzielała salę egzekucji od widzów w więzieniu) i metaforyczne (oddziela Komisję od preparatora — jest barierą moralną między nimi). Preparator nie rozumie, że robienie mydła z ciał ludzkich jest zbrodnią. „Nie było na niego sposobu” — zasłona symbolizuje niemożność przebicia się do sumienia człowieka, który zatracił poczucie zła.
Punktacja: Wskazanie dosłownej funkcji zasłony jako fizycznej bariery oddzielającej salę egzekucji od widzów w więzieniu (1 pkt); wskazanie metaforycznej funkcji zasłony jako bariery moralnej między Komisją a preparatorem, symbolizującej niemożność dotarcia do sumienia człowieka, który utracił poczucie zła i nie rozumie, że wyrabianie mydła z ludzkich ciał jest zbrodnią (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Preparator opisuje drogę od obrzydzenia do przyzwyczajenia: najpierw wszyscy bali się myć tym mydłem, matka się brzydziła, ale skoro dobrze się mydliło, używała go do prania, a on sam przywykł, „bo było dobre”. Kryterium użyteczności zastąpiło kryterium moralne. Zdanie o Niemcach, którzy umieją coś zrobić z niczego, pokazuje, że ciała ludzkie są dla niego surowcem — „niczym”. Nałkowska ukazuje, jak zbrodnia wrasta w codzienność zwykłego, gorliwego człowieka, który nie rozumie, że uczestniczył w czymś potwornym.
Punktacja: Wskazanie mechanizmu: początkowy wstręt ustępuje przyzwyczajeniu i kryterium użyteczności (mydło „dobre”, dobrze się mydli) — zbrodnia staje się codziennym produktem (1 pkt). Wyjaśnienie, że preparator ocenia rzecz praktycznie, a nie moralnie (ludzkie ciała to dla niego „nic”, z którego coś się robi), co pokazuje zanik poczucia zła u zwykłego wykonawcy (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Najciekawsze jest dla niej to, że niemiecki oficer z pociągu z rannymi kazał otworzyć wagon i przeraził się ich widokiem — „wyglądał jak dzik”. Kończy wnioskiem, że skoro nawet Niemiec się przeląkł, to nic dziwnego, że niektóre kobiety nie wytrzymały. Ten wybór pokazuje, że bohaterka szuka potwierdzenia, iż jej cierpienie było nie do zniesienia, a zarazem ucieka od tego, czego powiedzieć nie może — narratorka zaznacza, że wiele przemilcza. Słowo „ciekawe” brzmi jak zobojętnienie i dystans, bez których nie potrafiłaby o tym mówić.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Bohaterka opowiada o Greczynkach i o tłumie kobiet na wizie, a o sobie mówi tylko tyle, że się modliła, gdy ją bili — o tym, jak złamała nogę, nie mówi nic. To świadczy o jej współczuciu i o tym, że nie chce, by ją żałowano; pieniądze z Opieki budzą w niej obrzydzenie. Modlitwa o to, by nie czuć nienawiści, jest obroną przed upodobnieniem się do katów — zauważyła w sobie ciekawość „jak w gestapowcu” i świadomie ją odrzuciła, ratując myszy. Zachowała moralną niezależność wobec obozu.
Punktacja: Wyjaśnienie, że skupienie na innych (Greczynkach, kobietach na wizie) świadczy o empatii i o tym, że własne cierpienie przemilcza — nie chce litości, oddaje nawet pieniądze z Opieki (1 pkt). Wyjaśnienie modlitwy: bohaterka broni się przed nienawiścią, by nie upodobnić się do oprawców — to forma ocalenia człowieczeństwa (wiąże się z jej wyznaniem o ciekawości „jak w gestapowcu”, którą w sobie zauważyła i odrzuciła) (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **B**

4. (1 pkt) **D**

5. (3 pkt) **(1) Wrzeszczu; (2) butelkach; (3) szterlingów** — po 1 pkt za lukę

6. (3 pkt) **(1) siedem; (2) sto; (3) dwanaście** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Ludzie przywożeni ciężarówkami wchodzili po schodach pałacu, myśląc, że to Zakład Kąpielowy. W ogrzanym pokoju rozbierali się, a po drugiej stronie gmachu wychodzili już w bieliźnie, niektórzy z mydłem i ręcznikiem, i kolbami wpędzano ich do auta gazowego. Pałac był więc dekoracją ukrywającą prawdę. Narratorka nazywa go metaforą, bo dosłownie był bramą: kto wszedł do niego żywy, wychodził prosto na śmierć. Rytm codziennego ceremoniału zamieniał zbrodnię w obrzęd.
Punktacja: Opis oszustwa: przywiezieni ludzie wchodzili do pałacu, sądząc według napisu nad wejściem, że idą do Zakładu Kąpielowego; w ciepłym pokoju się rozbierali, a po drugiej stronie gmachu, w bieliźnie, z mydłem i ręcznikiem, byli wpędzani do auta gazowego (1 pkt). Wyjaśnienie metafory: pałac był „bramą" — przejściem z życia do śmierci; piękna dekoracja maskowała zbrodnię, a codzienny powtarzalny ceremoniał zamienił mord w obrzęd (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Scena jest poruszająca, bo najsłabsze fizycznie kobiety — Greczynki w najgorszym stanie — śpiewają żydowski hymn (Hatikvę) głośno i mocno, jakby zdrowe. Bohaterka podkreśla, że to nie siła fizyczna, ale „siła tęsknoty i pragnienia" — duch ludzki wykraczający ponad zniszczone ciało. To akt oporu i godności w obliczu zagłady.
Punktacja: Trafne przytoczenie cytatu lub kontekstu sceny śpiewania hymnu przez Greczynki na łące (1 pkt); wyjaśnienie, że scena jest poruszająca, ponieważ fizycznie najsłabsze kobiety śpiewają głośno i mocno — co ukazuje triumf ducha ludzkiego nad zniszczonym ciałem, stanowiąc akt oporu i godności, a siłę śpiewu bohaterka tłumaczy „siłą tęsknoty i pragnienia", nie siłą fizyczną (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Narratorka przyznaje, że wie o zagładzie tylko z ułamków i relacji, bo jest „po tej stronie muru" — jej wiedza jest niepełna. Kobieta cmentarna mieszka tuż przy murze, słyszy krzyki i upadające ciała, współczuje ofiarom („To także przecież ludzie, więc ich człowiek żałuje"), a jednak powtarza zasłyszane w radiu i od Niemców, że Żydzi „wymordują" Polaków. Jej bezpośrednie doświadczenie przeplotło się z propagandowym komentarzem i straciło rzeczywistość: widziała prawdę, ale jej nie rozumie. Nałkowska pokazuje, że ani dystans, ani bliskość nie gwarantują zrozumienia.
Punktacja: Wyjaśnienie, że narratorka zna zagładę tylko fragmentarycznie, zza muru — jej wiedza jest niepełna i bezpieczna (1 pkt). Wyjaśnienie, że kobieta cmentarna widziała i słyszała więcej, ale jej doświadczenie zostało zniekształcone przez gotowy komentarz (antysemicką propagandę, że Żydzi wymordują Polaków) — prawda faktów zginęła pod interpretacją (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Scena jest wstrząsająca, bo dzieci przejęły zbrodniczą rzeczywistość jako normę — włączyły ją do zabawy. „My się bawimy w palenie Żydów" — to nie okrucieństwo, lecz adaptacja: dla tych dzieci krematorium jest tak naturalne jak plac zabaw. Zbrodnia zniszczyła nie tylko dorosłych, ale i niewinność dzieci. To celowa puenta całego zbioru.
Punktacja: Przytoczenie sceny: dzieci mówią, że „bawią się w palenie Żydów" / zabawa dzieci nawiązuje do krematorium lub zagłady (1 pkt); wyjaśnienie wstrząsającego charakteru sceny — wskazanie, że dzieci przejęły zbrodniczą rzeczywistość jako normę / że okrucieństwo Holokaustu stało się dla nich czymś naturalnym, wpisanym w codzienną zabawę, co oznacza zniszczenie niewinności dziecięcej i normalizację zbrodni (1 pkt).

Skala ocen (orientacyjna, 18 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	17–18 pkt
dobry (4)	14–16 pkt
dostateczny (3)	9–13 pkt
dopuszczający (2)	6–8 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/medaliony**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.